

guleringsmåde i tilknytning til bl.a. brugen af økonomiske styringsmidler. Aftaler er hidtil anvendt bl.a. i forbindelse med nedbringelse af brugen af CFC og andre stoffer.

Ligeledes kendes aftaler fra L 215 af 5. april 1989 om udledning af svovl og kvælstofilter fra kraftværker, der hviler på den forudsætning, at kvotefastsættelsen sker på grundlag af aftaler med el-branchen.

Færdiggørelsen af den seneste udgave af luftvejledningen hvilede også på en enighed med industriens organisationer. Aftaleprincippet er således kendt som et ledende princip ved fastlæggelsen af bl.a. de administrative forskrifter, der er en nødvendig konsekvens af lovgivningen. Aftaleprincippet i L 21 er imidlertid udformet ikke alene som et aftalesystem til regulering af udslip af forurenende stoffer, men fastlægger også voldgiftsavgørelser som det instrument, der sikrer en retlig effektivitet. Der er overordentlig store retlige betænkeligheder forbundet med voldgiftsavgørelser, når det drejer sig om offentlige myndigheders forhold, fordi voldgiftssager i almindelighed foregår uden offentlighed og uden adgang til appel og derfor er i klar modstrid med ønsket om en årvågen og kritisk offentligheds medvirken i miljøpolitikken. På miljøbeskyttelsesområdet vil den eksisterende myndighedsstruktur endvidere delvis blive gennemhullet gennem et aftalesystem, hvor ministeren er den ene aftalepart. Sidst men ikke mindst, vil adgangen til at påklage offentlige, myndigheders afgørelser i sager, der er dækket af et aftaleområde, blive fjernet.

Klageregler

Lovforslaget ændrer ikke ved det eksisterende klagesystems instansfølge. Derimod medtages forslagene fra L 21 vedrørende klageberettigede. Særligt fremhæves, at lokale foreninger, der har miljøbeskyttelse som hovedformål, kan underrette kommunalbestyrelsen og amtsrådet om, hvilke afgørelser de ønsker underretning om, og derved blive klageberettigede. Endelig gøres Danmarks Naturfredningsforening klageberettiget for så vidt angår afgørelser efter lovens kapitel 3.

Håndhævelse

Forslaget indeholder to nye bestemmelser om straf. Dels indføres på linie med den eksisterende hjemmel til at idømme bødestraf adgang til idømmelse af samfundstjeneste, og dels indføres adgang til frakendelse af retten til at udøve virksomhed, hvortil der kræves tilladelse eller godkendelse efter loven.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at begge sanktioner vil have en forebyggende virkning og dermed tilskynde til større forsigtighed. Det bødeniveau, der

hidtil er fastlagt af domstolene, synes ikke at virke afskrækkende, når det drejer sig om større virksomheder med en betydelig årsomsætning. Selve straffen i form af bøde kan altså næppe antages at virke afskrækkende.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til nr. 1

Bestemmelsen er ny og skal understrege, at fremme af brugen af renere teknologi er et af lovens hovedformål.

Til nr. 2

Bestemmelsen lovfæster det såkaldte forsigtighedsprincip. Dette betyder, at der ved enhver beslutning efter loven skal foretages en vurdering af beslutningens effekt i forholdet til naturen, og såfremt denne effekt må vurderes som sandsynligvis negativ, må beslutningen enten formuleres således, at denne sandsynlighed bortfalder, eller der må gives afslag på den ønskede tilladelse/godkendelse.

Tilsvarende gælder i forbindelse med indgreb i form af forbud og påbud, hvorefter den blotte sandsynlighed for, at omgivelserne tager skade af virksomhedens aktivitet, skal være tilstrækkelig til at foretage indgreb. Påbudet må derefter affattes således, at denne sandsynlighed formindskes til en ringere grad af sandsynlighed eller til vished om neutral virkning.

Til nr. 3

Til § 2-2 a

Bestemmelsen beskriver ligesom den nuværende lovs § 2, hvilket »forureningssubjekt« og dertil hørende »beskyttelsesobjekt« der er omfattet af loven.

Beskyttelsesobjektet er omtalt i stk. 1, nr. 1, som luft, vand, jord og undergrund, hvilket trods ændret formulering er i overensstemmelse med den hidtidige lovgivning. Som omtalt ovenfor under § 1 har undergrunden også været betragtet som en del af beskyttelsesobjektet på trods af, at det ikke har været direkte nævnt. »Vand« anvendes her som en samlebetegnelse for hav, søer, vandløb og grundvand samt vand, der i øvrigt skal anvendes til vandforsyning, ligegyldigt hvor det befinder sig.

Med hensyn til foreningsbegrebet er »udsendelse af stoffer« stadig et centralt element. Som noget nyt er det imidlertid i stk. 1, nr. 1, fastslået, at også udsendelse af mikroorganismer, der kan være til skade for miljø og sundhed, er omfattet af loven.